

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-259-3-49>

**FEATURES OF CORRECTIVE
AND DEVELOPMENTAL ASSISTANCE
FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES**

**ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА ДОПОМОГА
ДІТЯМ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОРУШЕННЯМ**

Samoilova I. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate
Professor of the Department of
Correctional Education and Special
Psychology Communal institution
"Kharkiv Humanitarian and
Pedagogical Academy"
Kharkiv, Ukraine*

Самойлова І. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри корекційної освіти
та спеціальної психології
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
м. Харків, Україна*

Karpova T. S.

*master's degree in «Special Education»
Communal institution «Kharkiv
Humanitarian and Pedagogical
Academy»
Kharkiv, Ukraine*

Карпова Т. С.

*магістр зі спеціальності
«Спеціальна освіта»
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
м. Харків, Україна*

Chaikovska K. D.

*master's degree in «Special Education»
Communal institution «Kharkiv
Humanitarian and Pedagogical
Academy»
Kharkiv, Ukraine*

Чайковська К. Д.

*магістр зі спеціальності
«Спеціальна освіта»
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
м. Харків, Україна*

В наш час психолого-педагогічна рання допомога дітям з особливостями психофізичного розвитку набуває все більшого значення. Психологічна та педагогічна робота з «особливою дитиною» має спрямовуватися на досягнення вирішення завдань з питань підготовки її до самостійного життя. Але потрібно слідкувати, щоб допомога та

підтримка під час навчання не перевищувала необхідну, інакше дитина стане занадто залежною від неї.

Проблема інтегрування дітей з особливими освітніми потребами в соціокультурне та загальноосвітнє середовище нині є надзвичайно актуальною педагогічною проблемою. Вивчення проблеми інтегрування в умовах сільської школи, аналіз сучасного стану та перспектив освіти в сільській місцевості, прогнозування поступу інклюзивних процесів в сільських освітніх закладах, має виключно важливе значення.

Видатним психологом О.Запорожець у наукових дослідженнях було доведено, що чим раніше створюються спеціальні умови для розвитку і виховання дитини з психофізичними порушеннями, тим менше виникає вторинних ускладнень і значно легше здійснюється процес її соціалізації [2, с. 40].

Допомогу дитині раннього віку з інтелектуальними порушеннями називають корекційно-розвитковою або абілітаційною.

Абілітація (лат. *habilis*) означає «бути спроможним». Абілітувати означає «робити спроможним», розвивати несформовані функції й навички з урахуванням особливостей людини і сензитивних періодів розвитку. Абілітація передбачає адаптацію навколишнього середовища задля компенсації відсутніх функцій [1, с. 288].

Багаторічне вивчення розвитку дітей із перинатальною патологією центральної нервової системи з перших місяців життя показало, що наслідки її ураження виражаються у затримці, нерівномірності цілісного розвитку особистості. При цьому всі сторони психофізичного розвитку дитини виявляються залученими до патологічного процесу: мотиваційна, соціально-особистісна, моторно-рухова, емоційно-вольова сфера, а також когнітивні процеси. Очевидним виявляється розрив між фізіологічним віком та психологічними досягненнями, який без корекційного впливу з віком збільшується.

Основна мета раннього корекційного впливу – формування формування у дитини знань, вмінь та навичок, які відповідають віковим нормам.

Рання корекція включає в себе такі положення та принципи:

- максимально раннє виявлення та діагностика порушення у розвитку;
- максимальне скорочення розриву між моментом виявлення відхилень у розвитку дитини та початком цілеспрямованої корекційної допомоги;

– обов'язкове включення батьків до корекційного процесу на основі виявлення позитивних сторін сім'ї та активізації її реабілітаційного потенціалу;

– інтенсивність ранньої корекції: що активніше ведеться корекція, то значніші результати розвитку;

– охоплення корекцією різних сфер розвитку дитини.

Щоб отримати очікуваний результат, необхідно з повагою ставитись до всіх учасників корекційно-педагогічного процесу вдумливо та наполегливо працювати на користь дитини. Інклюзивне навчання та виховання дітей з особливими потребами ставить перед освітнім закладом два серйозних запитання: «Яким чином ми можемо допомогти дитині?», та «Як можна корегувати адаптацію дитини у дитячому колективі?»

Впровадження інклюзивної форми навчання та виховання в дошкільних навчальних закладах – це крок назустріч дитині, це нові підходи до навчання не тільки дітей з особливостями психофізичного розвитку, але і представників різних етнічних груп, статі, віку, приналежності до тої чи іншої соціальної групи. Слід наголосити, що не дитина повинна підлаштовуватися під загальну систему навчання і виховання, а саму систему повинно бути спрямовано з урахуванням потреб кожної окремої дитини. Саме при такому підході в навчально-виховному процесі переваги отримують всі, а не тільки окремі групи.

Виходячи з вищезазначених принципів та положень визначається зміст педагогічної роботи з дитиною на кожному віковому етапі.

Так, у дитячому віці корекційний вплив спрямований на формування емоційно-особистісного спілкування, розвиток загальних рухів, маніпулятивної діяльності, комунікативної поведінки, розвиток орієнтовно-пошукової діяльності.

У ранньому віці – вдосконалення загальних рухів та дрібної моторики, формування дій з предметами, розвиток сприйняття та наочно-дієвого мислення, комунікативних засобів спілкування, виховання самостійності у побуті.

У дошкільному віці корекційно-розвивальне навчання спрямоване на формування вищих психічних функцій – увага, пам'ять, сприйняття, наочні форми мислення, розвиток мовлення та її основних функцій (комунікативної, пізнавальної, регулюючої) на становлення всіх видів дитячої діяльності (предметної, ігрової та продуктивної).

Діагностика психофізичного розвитку дитини раннього віку – це розділ спеціальної психолого-педагогічної науки, що вивчає методи дослідження дитини з обмеженими можливостями здоров'я з метою розпізнання порушення, не сформованості або відхилення в її психофізичному розвитку.

Діагностика стану психофізичного розвитку дитини раннього віку як категорія спеціальної психолого-педагогічної науки включає три напрями:

1) психолого-педагогічна діагностична техніка, що вивчає методи дослідження дитини раннього віку;

2) семіологія, що визначає діагностичне значення і механізм симптомів порушення;

3) методи діагнозу, що вивчають особливості розвитку вищих психічних функцій в дітей раннього віку для правильного розпізнавання порушення [3, 52].

Початковим етапом у корекційно-педагогічній роботі з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку є всебічне педагогічне обстеження кожної дитини. Обстеження спрямоване на вивчення рівня сформованості основних ліній розвитку:

– соціальної (форми спілкування – вербальні, невербальні; способи засвоєння суспільного досвіду – спільні дії, вказівний жест, наслідування, дії зразком та словесною інструкцією; самостійність у побуті);

– фізичної (основні рухи, розвиток загальної та дрібної моторики);

– пізнавальної (сприйняття, форми мислення, розвиток мовлення), а також ігрових та продуктивних видів діяльності [2, 46].

На основі аналізу отриманих результатів педагогічного обстеження розробляється зміст індивідуальної програми корекційно-розвивального навчання та виховання, планується поетапна організація спільної діяльності дитини.

Зміст індивідуальної програми включає завдання, методи та прийоми роботи, що враховують актуальний рівень психофізичного розвитку дитини з порушенням інтелекту та потенційні можливості його навчання.

Отже, саме рання діагностика та корекція дітей з інтелектуальними порушеннями є дуже важливою для подальшого виховання та навчання дітей даної категорії. Тому дуже важливо створювати спеціальні педагогічні умови для ранньої, повноцінної соціальної та освітньої інтеграції дітей із порушенням інтелектуального розвитку.

Література:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: навчально-методичний посібник / Під ред. А.Г Шевцова. Київ: ГЕРБ, 2007. 288 с.
2. Миронова С. П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності. Підручник. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 40, 46 с.
3. Тарасун В. Психолого-педагогічна допомога дітям переддошкільного віку з особливостями в розвитку: напрями реалізації. Монографія. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2012. 52 с.